



Prozbul

רפואה שלמה נורמה בת אודת

The Mishnah stated:

הִלֵּל הִתְקִין פְּרוֹסְבוּל וכו' — HILLEL INSTITUTED *PROSBUL* etc.

The Gemara cites another Mishnah, which expands on the institution of *prosbul*:

הָתַן הָהֵם — We learned there in a Mishnah: ^[16] פְּרוֹסְבוּל אֵינוֹ מְשַׁמֵּט — When a person writes A *PROSBUL*, he DOES NOT have to RELINQUISH his loans, and may collect them after *shemittah*; וְזֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהִתְקִין הִלֵּל הַזֶּקֶן — THIS IS ONE OF THE THINGS THAT HILLEL THE ELDER INSTITUTED, שָׂרְאָה אֶת הָעָם שֶׁנִּמְנְעוּ מִלְּהִלוּת זֶה אֶת זֶה — FOR HE SAW THAT THE PEOPLE REFRAINED FROM LENDING MONEY TO ONE ANOTHER as *shemittah* approached, for fear that they would not be repaid in time, ^[17] וְעָבְרוּ עַל מֶה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה — AND THEY thereby TRANSGRESSED THAT WHICH IS WRITTEN IN THE TORAH: ^[18] הַשְּׁמֶר לָךְ פֶּן־יִהְיֶה דְּבַר עִם־לִבְּךָ בְּלִיעַל — „הַשְּׁמֶר לָךְ פֶּן־יִהְיֶה דְּבַר עִם־לִבְּךָ בְּלִיעַל” ^[19] — TAKE HEED LEST THERE BE AN EVIL THOUGHT IN YOUR HEART etc. saying, “The seventh year, the year of relinquishment draws near,” and your eye will be mean towards your poor brother and you will not give him the loan that he seeks. עָמַד וְהִתְקִין פְּרוֹסְבוּל — HILLEL therefore ROSE AND INSTITUTED *PROSBUL*, וְזֶה הוּא גּוֹפּוֹ שֶׁל פְּרוֹסְבוּל — AND THIS formula IS THE ESSENCE OF A *PROSBUL*: מוֹסְרֵנִי לָכֶם פְּלוֹנִי דִּינִין שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי — “I SUBMIT BEFORE YOU, SO-AND-SO and so-and-so, THE JUDGES IN SUCH-AND-SUCH A PLACE, פְּלוֹנִי שֶׁכָּל חוֹב שִׁישׁ לִי אֶצֶל פְּלוֹנִי — THAT EVERY DEBT OWED TO ME BY SO-AND-SO שְׁאֵרְצָה כָּל זְמַן שֶׁאֶגְבְּנוּ — THAT I SHALL be allowed to COLLECT IT WHENEVER I WISH.” ^[19] וְהַדִּינִים חוֹתְמִים לְמַטָּה — AND THE JUDGES SIGN BELOW the text of the *prosbul* אוֹ הָעֵדִים — OR THE WITNESSES sign.

The Gemara asks:

וּמִי אֵיכָא מִיַּדִּי דְּמִדְּאוּרֵייתָא מְשַׁמֵּטָא שְׁבִיעִית — But can there be such a thing that from a Biblical standpoint, the seventh year cancels loans, וְהִתְקִין הִלֵּל דְּלֹא מְשַׁמֵּטָא — and Hillel decreed that it does *not* cancel? ^[20]

The Gemara answers:

אָמַר אַבְיִי — Abaye said: בְּשִׁבְעִית בְּזִמָּן הַזֶּה — Hillel instituted *prosbul* to be effective only in regard to the observation of the seventh year nowadays, וְרַבִּי הִיא — following the view later articulated by Rebbi, that *shemittah*'s cancellation of loans nowadays is only a Rabbinic precept. דִּתְנִיא — As it was taught in a Baraisa: רַבִּי אֹמֵר — REBBI SAYS — וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמֵטָה — „וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמֵטָה” — in exposition of the verse: AND THIS IS THE MATTER OF THE RELINQUISHMENT, RELINQUISH ^[21] — בְּשֵׁתִי שְׁמִיטוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר — THE VERSE SPEAKS OF TWO RELINQUISHMENTS: אַחַת שְׁמִיטַת קֶרֶקַע וְאַחַת שְׁמִיטַת כֶּסֶּפִּים — ONE IS THE RELINQUISHMENT OF LAND AND ONE IS THE RELINQUISHMENT OF MONIES that are owed to you. ^[22] בְּזִמָּן שֶׁאֵתָּה מְשַׁמֵּט קֶרֶקַע אֵתָּה מְשַׁמֵּט כֶּסֶּפִּים — Scripture compares the two to teach that AT A TIME THAT YOU RELINQUISH LAND, YOU RELINQUISH MONIES that are owed to you. — בְּזִמָּן שֶׁאֵי אֵתָּה מְשַׁמֵּט קֶרֶקַע אֵי אֵתָּה מְשַׁמֵּט כֶּסֶּפִּים — But AT A TIME THAT YOU DO NOT RELINQUISH LAND, such as nowadays, which is a time of exile, then YOU DO NOT have the obligation to RELINQUISH MONIES owed to you. ^[23]

Abaye continues:

ותקינו רבנן דתשמיט זכר לשביעית — Nevertheless, the Rabbis decreed that [*shemittah*] should cancel loans even nowadays, as a reminder of the Biblical law of the seventh year, so that it not be forgotten. Since *shemittah*'s cancellation of loans nowadays is only a Rabbinic law, ראה הלל שנמנעו העם מלהלוות זה את זה — when Hillel saw that the people refrained from lending money to one another, פרוסבול — he rose and instituted *prosbul*.^[1]

The Gemara challenges Abaye's explanation, which predicates that even when the Biblical law of debt cancellation no longer applies, a Rabbinic counterpart of that law does:

ומי איבא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית — But can there be such a thing that from a Biblical standpoint, the seventh year does not cancel loans, ותקינו רבנן דתשמיט — and the Rabbis decreed that it *does* cancel? ^[2]

The Gemara answers:

שב ואל תעשה הוא — Abaye said: אמר אביי — It is a situation of abrogating Torah law by ordering one to **sit and not do** any action, which the Rabbis are indeed empowered to do.^[3]

The Gemara offers an alternative answer to the entire question of how the Rabbis could legislate *shemittah* laws that abrogate Torah laws:

הפקר בית דין היה הפקר — Rava says: רבא אמר — Whatever is declared **ownerless by the court is ownerless**. I.e. the Rabbis are empowered to declare the property of a person ownerless.^[4] מנין שהפקר בית דין היה הפקר — From — דאמר ר' יצחק — For R' Yitzchak said:

The Talmud tells that during the time of the great sage Hillel, wealthy Jews were unwilling to lend money to their less fortunate brethren as the Shemita year approached, in violation of this Halacha. In order to rectify the situation, Hillel enacted a provision called a "Prozbul," a shorthand reference to the phrase, "Proz Bol U'muti" – "an enactment for the rich and poor."

This provision, which circumvents the law of "Shemitat Kesafim" (the cancellation of debts), assists both the wealthy – by ensuring that their loans are returned – and the poor – by encouraging the wealthy to continue lending even in advance of the Shemita year. The Prozbul is a document signed by the lender declaring that all outstanding debts are transferred to a Bet Din (Rabbinical court). Since the law of "Shemitat Kesafim" affects only private lenders, and not public bodies such as a Bet Din, the loans transferred to the court are unaffected by the end of the Shemita year. The lender may then collect his loans as an agent of the Bet Din.

The Halacha of "Shemitat Kesafim" cancels debts owed to a person that have not been paid by the end of the Shemita (seventh, or "sabbatical") year. This Halacha applies both in Israel and in the Diaspora, and even nowadays, albeit on the level of Rabbinic enactment (as opposed to Torah law). In presenting this Halacha, the Torah writes that debts are cancelled "Miketz Sheba Shanim" – "at the end of every seven years" (Debarim 15:1), which implies that the annulment takes effect immediately at the

conclusion of the Shemita year, with the onset of Rosh Hashanah. Hence, a lender may collect debts throughout the Shemita year; it is only once the year ends that he may not collect his debts.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות הלואה סימן סז

פרוזבול, אינו משמט. ואינו נכתב אלא בבית דין חשוב, דהיינו שלשה בקיאים בדין ובענין פרוזבול, ויודעים ענין שמיטה, והמחום רבים עליהם באותה העיר. וי"א דכותבין פרוזבול בכל בית דין (טור וב"י בשם הפוסקים), ונראה לי דיש להקל בזמן הזה.

סעיף יט

זה גופו של פרוזבול: מוסרני לכם פלוני ופלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה, והדיינים או העדים חותמים מלמטה. וה"ה שיוכל למסור בבית דין חובותיו שבעל פה (ר"ן פרק השולח)

סעיף כ

תלמידי חכמים שהלוו זה את זה, ומסר דבריו לתלמידים, ואמר: מוסרני לכם שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה, אינו צריך לכתוב פרוזבול, מפני שהם יודעים ששמיטת כספים בזמן הזה מדבריהם, ובדברים בלבד היא נדחת. הגה: וי"א דכל אדם נמי יוכל לומר דבריו בעל פה לפני ב"ד, ומהני, ואין צריך פרוזבול (טור). ואין חילוק בין אם המלוה בעיר הדיינים או לא, כא' כי יכול לומר אפילו שלא בפניהם: אני מוסר שטרותי לבית דין פלוני שבעיר פ' (מרדכי ס"פ השולח).

שולחן ערוך חושן משפט הלכות הלואה סימן סז

סעיף ל

אין שביעית משמטת כספים אלא בסופה, לפיכך המלוה את חבירו בשביעית עצמה, גובה חובו כל השנה בבית דין, וכשתשקע חמה בליל ראש השנה של מוצאי שביעית אבד החוב.

Halacha does not require a person to write and sign the Prozbol document in the presence of the Bet Din. Instead, he may simply declare in the presence of two witnesses that he transfers his loans to the Bet Din, and then have the witnesses sign the document affirming that this declaration was made. (Of course, the lender must also sign the document.) Preferably, the document should specify the Bet Din to which the loans are transferred, and name the three judges comprising the court. A Prozbol may be signed at night; even though Bet Din does not convene at nighttime, the document may be prepared during the night. A Prozbol document is valid even if the lender is a family relative of the witnesses signing it and/or the judges to whom the loans are transferred. The Prozbol document may be signed at any point during the month of Elul. Even though the document does not cover loans granted after it is signed, nevertheless, one may collect loans given after signing the Prozbol. The reason is that unless stipulated otherwise, a borrower does not need to return a loan until after thirty days have passed from the time he received the money. Since the law of "Shemitat Kesafim" applies only to debts that are due before the end of the Shemita year, any loans given after the first of Elul are not affected by this

Halacha. Hence, so long as one writes a Prozbol at some point during Elul, he may collect all his debts after Rosh Hashanah without concern.

Generally speaking, Halacha requires signing the Prozbol document, and does not allow a person to merely announce the transfer of his debts to the Bet Din. It is insufficient for a person to make a verbal declaration to this effect, even if he does so in the presence of witnesses; he must sign the Prozbol document and thereby transfer his loans to the Bet Din. Nevertheless, there is room for leniency in this regard under certain circumstances. Thus, for example, the Shulhan Aruch (Hoshen Mishpat 67:20) rules that Torah scholars are not required to write a Prozbol, and can instead simply declare in front of two witnesses that they transfer their loans to Bet Din. Furthermore, even laymen may make a verbal declaration in lieu of writing a Prozbol under extenuating circumstances. This would include a situation of one who wrote a Prozbol as required, but then lost the document at some point before Rosh Hashanah. Halacha does not require the individual to write a new Prozbol, and instead allows him to simply make a verbal declaration in the presence of two witnesses that he transfers his debts to Bet Din. Likewise, if a person arrives at the synagogue on Erev Rosh Hashanah, just before the onset of the holiday, and realizes that he had not written a Prozbol, it suffices for him to make a verbal declaration. He should approach two other people in the synagogue and declare in their presence that he transfers his loans to Bet Din, and this allows him to collect his debts after Rosh Hashanah, even though he did not write a Prozbol.

Summary: Generally speaking, one may not collect outstanding debts after the end of the Shemita year unless he had signed a Prozbol document before Rosh Hashanah. In certain situations, however, one may, instead of signing a Prozbol, verbally declare in the presence of two witnesses that he formally transfers his outstanding debts to Bet Din. This may be done by a Torah scholar, somebody who had signed a Prozbol but lost it before Rosh Hashanah, and somebody who realizes right before Rosh Hashanah that he had not written a Prozbol. Visit www.dailyhalacha.com to download the Prozbol form. It is available in both English and Hebrew.

"Shemitat Kesafim" applies regardless of whether the lender and borrower signed a contract, or made a verbal agreement. It also makes no difference whether or not the borrower gave the lender a lien on his property as part of the agreement. If the borrower repaid the loan by giving the lender a check, this does not constitute payment until the check is deposited. Therefore, if the lender did not deposit the check by the end of the Shemita year, the loan is cancelled and he may no longer deposit the check.

This applies even to bank checks. Since a check is merely a commitment to pay, rather than payment itself, the borrower is not considered to have repaid the loan until the lender deposits the check. If the borrower had given an item as collateral to the lender, then the lender is considered to have already collected the value of the collateral. For example, if the borrower gave an article valued at \$500 as collateral for a \$1,000 loan, the lender may demand payment of \$500 after the Shemita year, as that amount of the loan was not affected by the law of "Shemitat Kesafim." This is the ruling of the Shulhan

Aruch (Hoshen Mishpat, 67:12). Later (ibid. 67:14), the Shulhan Aruch rules (based on the Mishna in Masechet Shebi'it) that the law of "Shemitat Kesafim" does not apply to money owed to a storekeeper for merchandise purchased on credit. If a person has a bill at the local grocery, for example, he must pay that bill even after the Shemita year. The reason is that "Shemitat Kesafim" does not apply to loans that are not due until after the end of the Shemita year. Only debts that the borrower was required to pay before the Shemita year ended are affected by this Halacha. Since shopkeepers commonly allow their customers to buy on credit and pay at some unspecified point in the future, a customer's debt is akin to a loan that is not due until after the Shemita year. Therefore, the debt is not erased at the end of Shemita, and the customer must pay his debt. Of course, people nowadays generally sign a Prozbul document which allows one to collect his debts after Shemita.

Ben Ish Hai extra credit loan

בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת כי תבא

והנה יש מחסרים, אחר שבתבין הפרובול מלה להקרי סך מה, עשרה גרוש או פחות או יותר, * וצל זה הקד לא יחיל הפרובול, בין שהלווה אשר וטן הפרובול, ואז אחר ראש-השנה, קשיביא לו חבירו הקעות לקרעו, יאמר לו: משטט אני, ולא יקבלם בפניו. יאכל חלה וקטרי בקעות אלו, והפולה לחרי במצות שמטת בקשים שקים אותה בפעל. ומהלות לאל יחבר, הנהגתי מצוה זו פה צידנו בגראר יע"א, קעשיתי כיוס שסרות של פרובול, וחלקתי אותם לכסה בני-אדם וצאואם, וגם לשתי אותם שיעשו כן, להלות אחר וטן הפרובול סך מה, וקשים המצוה בפעל, באמר לעיל. אשריכם ישראל אוהבי מצות השם ועושים אותם בשמחה. וגם אם לזה אדם מחברו בסרות להם, אפילו כפר אחר, נוגע בזה דין שמטה. על כן טוב שתלזה האשה יום צרב ראש-השנה כפר או שקים או שלש לחברות, * ואחר ראש-השנה בשמחה לזה, תאמר לה: משטט אני, ונצי זו מקיטת מצות שמטה. וצין "חיים שאל" חלק ב' סיון ל"ח אות י"ג. וכן קטע קצת נשים פה צידנו יע"א, כי דרשמי דבר זה, בצרעת השם וישועתו קרבים. אשריכם ישראל.

פרובול זה, היל המון עליו השלום תקנו בשביל העשירים, שלא יקנסו מלהלות ויצבדו על מה שקחוב בתורה ודברים 20, "השקר לך פן יתה דבר עם לבבך בליעל לאמר, קרבה שנת השבע שנת השמטה" וכו'. ואכתב בזה מצוה: באן אחר היה יושב בליל פסח על השלחן, וכוה היה צשיר וסוחר גדול, ויהיה הכן יושב ואוכל ה"בדר" של מצה ומרור, והיה אומר קודם אכילה בהרשת קול: מהלל המון שהיה בורכן ואוכלן וכו', פסטיב בסדר הלילה. ואמר לו אביו: בני, תוכר את היל המון גם בצרב ראש-השנה האת הפאה לתיים טובים ולשלום. אמר לו: אבי, וכי אוכלין "בדר" בצרב ראש-השנה? אמר לו: בני, שנה זו שמטה היא, ואני מזהירך שתעשה פרובול בתקנת היל המון עליו השלום, וכוהו יגן עלינו אמן. על כן כל אדם לא יתשל דבר זה, ונמצא הוא מקים מצות שמטה בקשים. * ונהה הפרובול הוא, שאומר שמוסר שסותיו וחבותיו לבית-דין. ונעין הסתירה האת, שגם היה גובים לו חבותיו, ואז לא צריגן בה "לא יגש" ^{ס"ט ס"ח} אלא הבית-דין גם הם הנוגשים, ובין שביד בית-דין לנגקם ולא הוא, או הוא יכול לקבל חובו כן הלה אחר השמטה.



שלמה

ח"ק א

מנחת

סימן מז

בעניני שמיטת כספים

בזה דוקא אחר המלוה כי יש גם מקום לומר שאסור לנגוש לזה שבא"י ושביעית משמטת אף אם המלוה הוא בחו"ל, גם צ"ע אם הולכים אחר שעת ההלואה או חלוי רק בסוף שנה שביעית אם הם בארץ או בחו"ל, ואע"ג דעכו"ם שהלוה לישראל ואח"כ נתגייר או קטן והגדיל אין שביעית משמטת משום דכל דליחא בכלל שמיטה בתחלתו חו לא משמט גם בסופו, אפשר דשאני הכא כיון ששניהם ישראלים וחייבים במצוות אמרינן שגם בתחלת ההלואה נקבע הדין ששביעית תשמט אם יהיו בסוף שביעית בא"י, גם מהרה יבנה המקדש ויש להסתפק אם שביעית תשמט מה"ח גם בהלואות שקדמו לכך, וגם אפשר דבמקום שנוהג שביעית מה"ח חו לא תיקנו כלל חכמים ולא תשמט אפילו מדרבנן.

ב.

יש להסתפק במלוה שנסע מא"י לחו"ל וכגון שנסע לארה"ב אשר שם מתאחר היום ביחס לא"י בד' או ח' שעות, וכשעה שאצל הלוח שהיא בא"י כבר שקעה חמה והתקדש חג, עדיין אצל המלוה חצות היום של ערב שביעית, ויש לרדן לפי"ז אם יכול אז המלוה לכתוב פרוזבול או לא, מי אזלינן בתר מלוה שאצלו עדיין ערב שביעית או אזלינן בתר לוח שכבר קידש היום וכבר נשמט החוב נכידוע הסתפקו כע"ז לענין בל יראה וביטול חמץ לאחר זמן איסורו, וכן נר"צ בזה במק"א לענין שכיחת בהמתו בשבת, ואין זה ענין לכאן. וכמו כן יש להסתפק להסוברים שאין שמטת כספים נוהגת בחו"ל איך הדין אם המלוה בחו"ל והלוה בא"י, ולענין אין זה כ"כ פשוט שצריכים לילך

שלמה

שביעית - פ"י מ"א

מנחת

פרק עשירי - שביעית משמטת

משנה א

**עבר וגבה אם חייב להחזיר מה שגבה
ובנוגע לבעלי תשובה**

ובנוגע לבעלי תשובה שגבו מלפנים חובות מיד
לוויס אף שלא עשו פרוצדור, אם חייבים
הם עתה להחזיר כל חובות אלו לבעליהם, לכאורה
נראה דכיון שהמלוה הוא עכשיו מוחזק יכול
לומר קים לי כהיראים הנ"ל שהחורה רק מחייבת
את המלוה לומר שהוא משמט אבל אין זה כלל
אפקעחא דמלכא, וא"ל להחזיר התשלומין. אך
כיון שכולם חולקים וסוברים דממילא פקע החוב
אפשר דלא מצי לומר קים לי. אך יתכן דכיון
שאלו התנה שאתה אל תשמטני בשביעית הרי
אין שביעית משמטת (עיין רמב"ם פ"ט ה"י), והרי
אנן סהדי דבשעת ההלוואה אם היו אומרים לו
שהשביעית משמטת ודאי שלא היה מלווה והלוה
היה ודאי מסכים ללוות גם על דעת שיהא חייב
לפרוע את החוב גם לאחר שביעית, ומעתה כמו
שבחו"ל אף גם להטועים שלא נוהג שם כלל
דיני שמיטה אפי"ה גם נזכר האי טעמא משום
דאנן סהדי שהיו רוצים בתנאי שאתה אל תשמטני
בשביעית (פיין לעיל אות א'), ולכן אף שהרבו
לתמוה על זה, מ"מ לענין זה שלא יתחייב להחזיר
אפשר דסגי בזה.

What if one collected in the past sehmita's, how do they do Teshuva?

1. Thus, Hillel's institution of *prosbul* abrogated not the Biblical law of debt cancellation but the Rabbinic counterpart of that law, which was certainly in his power to do.

[Although the [Mishnah in Sheviis](#) (cited above) states that Hillel instituted *prosbul* so that potential lenders would not violate the *Torah's* directive not to refrain from lending money with the advent of *shemittah*, the Mishnah might refer to a Rabbinic counterpart of that prohibition prevailing in times that *shemittah* applies only by Rabbinic decree. Alternatively, even when *shemittah* itself is only a Rabbinic law, one who refrains from lending for fear of the Rabbinic loan cancellation might violate the *Biblical* prohibition (see *Chinuch*, *Mitzvah* 480 and other relevant sources cited in *Mishnas Yosef*, *Sheviis* 10:5).]

2. How can the Rabbis decree that the borrower need not repay a loan that he still owes from a Biblical standpoint, thereby instructing him, in effect, to steal from the lender? ([Rashi](#)).

[In other words, the Gemara asks that apparently Abaye's explanation has not really accomplished anything. It has simply shifted the question from how the Rabbis could abrogate the Torah law of *shemittah* through the institution of *prosbul* to how the Rabbis could abrogate the Torah prohibition against theft by instituting a Rabbinic cancellation of debts.]

3. The Rabbis may not legislate an *active* violation of Torah law, such as the desecration of the Sabbath or the eating of non-kosher food. But they are empowered to legislate that a Torah precept be neglected *passively*. For example, the Rabbis decreed that the shofar not be sounded when Rosh Hashanah falls on the Sabbath and that the lulav and esrog not be taken when Succos falls on the Sabbath. Though the Rabbis are thereby abrogating the Torah law that the shofar be sounded on Rosh Hashanah and that the lulav and esrog be taken on Succos (as Biblically, there is nothing wrong with sounding the shofar or taking the lulav and esrog on the Sabbath), they may issue that decree and we are bidden to abide by it, since they are commanding only a passive neglect of these precepts (see [Yevamos 90b](#)). Now, in the present case, the Rabbis, by instituting a Rabbinic cancellation of debts in *shemittah* are simply decreeing that the borrower remain passive and *not* fulfill his Torah obligation to repay his debt. Since they are empowered to abrogate a Torah law in this manner, the borrower is not committing theft by neglecting to repay the loan ([Rashi](#)).

4. In light of this principle, we can understand both the view that Hillel's institution of *prosbul* abrogated the Torah law of debt cancellation (as the Gemara initially assumes [on 36a](#)) and the view set forth by Abaye that nowadays there is a Rabbinic law of debt cancellation (and it is this Rabbinic cancellation that *prosbul* is meant to abrogate). Although both views posit that the Rabbis have abrogated a Torah law (according to the first view, they abrogated the Torah law of debt cancellation; according to the second view, they abrogated the law of theft by ruling that the borrower need not repay his debt), this poses no difficulty, since the Rabbis are able to abrogate the Torah's monetary law through their power to declare property ownerless. Thus, *prosbul* can override the Torah law of debt cancellation [through the expedient of the court declaring the borrower's property ownerless in the amount of the "debt" and assigning it to the lender] and the Rabbis can institute their own law of debt cancellation [through the expedient of declaring the lender's right to payment forfeit] ([see Rashi](#)).

[*Rashi* reiterates here that the court may declare property ownerless *where this serves to advance Torah observance*. Thus, the Rabbis may institute *prosbul* (since this prevents lenders from transgressing the

19. I.e. in executing a *prosbul*, the creditor effectively submits his loan documents to the court for collection. He thereby avoids the *shemittah* prohibition, since it is now not he but the court that duns the borrower for payment of the debt. And, as the Gemara will soon explain, the court is allowed to do this, since the Torah empowers the court to declare property ownerless if it sees that this will advance Torah observance (*Rashi*; see [Tosafos to 36a](#) [מ"ה](#) [מ"ה](#) [מ"ה](#) and to [Makkos 3b](#) [ה"ה](#) [ה"ה](#) [ה"ה](#); see also *Ritva* to *Makkos* ad loc.). Thus, the institution of *prosbul* was made to protect the loans of creditors and thereby prevent them from transgressing the prohibition: *Take heed lest there be an evil thought in your heart . . .* [See, however, [37a](#) [note 3](#).]

[From *Rashi*, who writes here that the creditor submits his loan *documents* to the court, it would seem that *prosbul* is only effective for recorded loans. Other Rishonim, however, insist that *prosbul* is effective even for oral loans. See *Pnei Yehoshua* at length.]

20. The Rabbis have no power to actively abrogate a Torah law. Here, the Biblical law says that the creditor may *not* collect his loan after *shemittah*. How, then, can Hillel proceed and decree that he may? (see *Rashi*).

21. The verse detailing the law of *shemittah*'s cancellation of debts states ([Deuteronomy 15:2](#)): [וְזֶה דְּבַר](#) [הַשְּׁמִטָּה](#) [שְׁמוּטָה](#) [כָּל־בַּעַל מַשְׁה יָדוּ אֲשֶׁר יִשָּׂה בְרַעְיוֹ לֹא יִגֹּשׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו בִּיִּקְרָא שְׁמִטָּה לֹה](#), *And this is the matter of the relinquishment: Every creditor shall relinquish that which he has claim on his fellow man; he may not press his fellow or his brother for payment, for a relinquishment has been proclaimed unto Hashem.* Since the Hebrew text has the two words [הַשְּׁמִטָּה](#) [שְׁמוּטָה](#) in succession, Rebbi expounds it to indicate a reference to two *shemittos* ["relinquishments"].

22. Although the verse according to its simple meaning refers exclusively to the relinquishment of debts, Rebbi takes the double occurrence of the root [שִׁמַּט](#) to indicate that the verse also speaks of the relinquishment of land, i.e. the obligation to relinquish one's ordinary rights to one's land during the *shemittah* year and refrain from cultivating or harvesting it [as stated in [Leviticus ch. 25](#)] (*Rashi*, as cited by *Ramban* et al.; cf. [Tosafos](#)).

23. Rebbi teaches that the Torah's comparison of the two "relinquishments" indicates that the requirement to relinquish debts — though it is a personal obligation not dependent on land — applies only at a time that the laws of *shemittah* apply to the Land.

Thus, since the law of *shemittah* does not apply to the Land today [on the Biblical level] because of the exile of the people, the law of relinquishing debts is also not [Biblically] in effect. According to Abaye, Hillel follows Rebbi's view in this matter. Furthermore, Abaye will explain that in Hillel's view, even while the

Second Temple still stood, the laws of *shemittah* did not apply from a Biblical standpoint, because the laws of *Yovel* did not apply [since the Tribes of Israel were not then all settled in Eretz Yisrael — see [Arachin 32b](#)]. Accordingly, in Hillel's view the law of relinquishing debts did not apply from the Biblical standpoint throughout the Second Temple era (*Rashi*, as explained by *Beis HaLevi*, *Chidushim* §1). [The Sages, however, dispute Rebbi's view that the laws of *shemittah* apply only when the Jewish nation is settled in Eretz Yisrael — see [Moed Katan 2b](#); see also *Ramban* here in his *Sefer HaZechus* (pp. 18a-b in *Rif*) and *Chazon Ish*, *Sheviis* 3:7.]

Summary: During the month of Elul of a Shemita year, one who is owed money must sign a Prozbul document, whereby he transfers his loans to the Bet Din, which allows him to then collect the loans after Rosh Hashanah. He must make a declaration to this effect in the presence of two witnesses, who then sign the document. The document should preferably specify the name of the Bet Din and the names of its judges. One may sign the document either by day or by night, and it is valid even if the lender is a family relative of the signatories or the judges.

Summary: The end of the Shemita year cancels all debts, regardless of whether the loan was made verbally or in a written contract, and even if the borrower had paid the lender with a check but the check was not deposited before Rosh Hashanah. If the borrower had given the lender collateral, the lender may collect the value of the collateral after Shemita. This Halacha does not apply to one's credit at stores, which he must pay even after Shemita.



שטר פרוזבול

עיקר דיני פרוזבול

נלקט ע"י הרב אליהו דניאל און – יו"ר המרכז למורשת מרן

מתוך ספר "ילקוט יוסף" למרן עמוד ההודאה הראשון לרבינו יצחק יוסף שליט"א

- א. המלוה כסף לחבירו ועברה שנת השמיטה, אם לא עשה פרוזבול אינו יכול לגבות את חובו (ילקוט יוסף הלכות פרוזבול, מהדורת קובץ בית יוסף, עמוד יט).
- ב. העיקר לדינא, שיש לעשות את הפרוזבול בסוף שנת השמיטה (שם קטז).
- ג. גם הנשים שייכות במצוות שמיטת כספים, ולכן אף הן צריכות לעשות פרוזבול, אם יש להן הלוואות (שם סז).
- ד. לכתחילה יש לכתוב זמן (תאריך) בפרוזבול, אך אם לא נכתב זמן, אין זה מעכב (שם ק).
- ה. אין המלוה צריך להופיע בפני בית הדין, אלא די שיכתוב את הפרוזבול בפני שני עדים, בנוסח שמוכא כאן. ויכול לכתוב שמוותם של דיינים חשובים אפילו של מדינה אחרת, ואפי' שהם לא יודעים מזה כלל, וכן פשוט המנהג בירושלים ת"ו (שם קא).
- ו. אנשים שלצערנו עדיין רחוקים מהתורה והמצוות, ואינם יודעים כלל על ענין הפרוזבול, יכול מי שמכיר אותם לכתוב להם פרוזבול, בשביל שיגבו את חובותיהם בהיתר, שזכין לאדם שלא בפניו (שם קיג).
- ז. אם עשה פרוזבול ולאחר מכן הלזה עוד הלוואות, אם הוא קבע את זמן הפירעון קודם ראש השנה צריך לעשות פרוזבול נוסף, אבל אם הלזה בחודש אלול, ולא קבע זמן לפירעון, אינו צריך לעשות פרוזבול נוסף (שם קיט).
- ח. מותר לכתוב פרוזבול בלילה, וכן הוא כשר אפילו אם העדים קרובים (שם קכב).
- ט. גם מי שנאבד ממנו הפרוזבול, יכול לגבות חובותיו על סמך אותו פרוזבול (שם קלד, וע' בעמ' קנא והלאה).

זה נוסח שטר הפרוזבול:

ב"ה _____ לחודש אלול תשפ"ב

בפנינו העדים החתומים מטה בא"ה _____ ואמר לנו: היו עלי עדים שהנני מוסר כל חוב שיש לי [בעל משפחה: ולאשתי, ולבני, ולבנותי], בין חוב שבשטר, בין חוב שבעל פה, לבית הדין הגדול אשר פה עיה"ק ירושלים ת"ו, הלא הם הדיינים: הראשון לציון הרב הראשי לישראל, אב"ד בבית הדין הגדול, מרן הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א, נשיא בית דין הגדול הרב הראשי לישראל הגאון רבי דוד ברוך לאו שליט"א, וחבר ביה"ד הגדול הגאון רבי עמוס מיכאל שליט"א, שאגבנו כל זמן שארצה. וקיבלתי עלי בקנין גמור ושלם במנא דכשר למקניא ביה.

היום _____ אלול תשפ"ב

נאם _____ עד _____ נאם _____ עד _____